

О. В. Полякова

кандидат економічних наук, доцент,
доцент Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права

Т. Л. Шестаковська

доктор наук з державного управління,
ректор Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права

К. О. Басенко

кандидат економічних наук,
доцент Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права

ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У статті обґрунтовано інституційно-економічні засади реалізації державної соціальної політики. Встановлено, що стратегічними ресурсами системи реалізації соціальної політики держави є трудові, капітальні та матеріальні ресурси. В умовах ринку все більшого значення набувають інформаційні та демографічні ресурси. Визначено, що заходи інститутів соціального захисту населення мають бути спрямовані на виживання і перемогу у боротьбі з конкурентами та надання гідних послуг, відповідно в умовах ринкових відносин поняття економічної суті соціальної послуги трактується як специфічний різновид товару, який складається з вартості, що реалізується за вільними цінами як приватний товар, та вартості, оплаченої з бюджету згідно нормативів через державний сектор як суспільне благо. Представлені основні напрямки соціальної політики України в сучасних умовах: Ефективне соціальне страхування. Захист зайнятих. Політика у сфері виплати заробітної плати, яка реалізується диференційовано. Заходи на ринку праці. Передбачає можливості держави впливати на існуючий попит і робочу силу. Житлова політика. Проводиться на основі надання допомоги. Ідентифіковані проблеми (не достатня громадська свідомість населення й несприйняття ним важливості їх ролі у розвитку країни; низька якість й недоступність доступних житлово-комунальних, освітніх, медичних й інших послуг соціальної сфери; активізація майнового розшарування – винищення середнього класу; зростаючі соціальні видатки, що призводить до зменшення економічної активності серед населення) та напрямки активізації ефективних інструментів соціальної політики (розвиток інвестиційної політики для підтримки людського капіталу; адаптація інноваційних світових тенденцій, особливо у використанні соціального партнерства; встановлення та постійна підтримка соціальної справедливості на основі соціального вирівнювання й податкового регулювання; актуалізація адресності соціального забезпечення й розвитку форм державно-приватного партнерства; сприяння підвищенню відповідальності кожної людини щодо забезпечення свого добробуту шляхом впровадження положень економічної свободи й активної участі громадянськості).

Ключові слова: соціальна політика, економічний розвиток, регулювання, інструменти, фінансове забезпечення.

Постановка проблеми. Реформа вітчизняної соціальної політики є одним із головних питань не лише для певних країн ЄС, а й загалом для Європейського Союзу. Після прийнятого Великобританією рішення вийти із складу

ЄС напрямок соціального розвитку Європи знов набув актуальності. Незважаючи на суттєві політичні й економічні досягнення, ЄС більше не в змозі належним чином забезпечити задовільні показники соціально-економічного зростання.

Адже активізація проблем розвитку ЄС є сигналом до того, що економіка перебуває в системі масового виробництва, безпосереднього впливу великих корпорацій та сталих моделей зайнятості, які вже не підходять для сучасного світу, якому властиві швидкі технологічні зміни та глобальна конкуренція. Існуючі ринкові відносини формують перспективні можливості для забезпечення соціальної рівності. У свою чергу їх практична реалізація безпосередньо потребує цілеорієнтованих дій, сформованих на специфічних принципах. Такі дії представляють собою виражену соціальну політику або ж конкретні соціальні аспекти державної політики. Тобто, особливості набувають питання становлення соціально-орієнтованої економіки, ключові засади якої передбачають процес виробництва і розподілу національного продукту для підвищення добробуту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На питання розбудови соціальної політики в Україні зверталася увага в працях вітчизняних й зарубіжних науковців: О. Амоші, Т. Аткинсона, О. Грішнєвої, Г. Еспінг-Андерсена, Т. Заславської, А. Колота, В. Куценко, Е. Лібанової, Т. Маршалла, В. Новікова, Дж. Стигліца, В. Скуратівського.

Мета статті полягає в обґрунтуванні інституційно-економічних засад розвитку соціальної політики України на основі адаптації позитивного європейського досвіду.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення формування соціальної політики держави в ринковій економічній системі вимагає застосування маркетингового підходу до соціального забезпечення. При цьому принципами його реалізації являються:

- страхування – виплата внесків роботодавців і робітників з метою отримання коштів у разі скрутного становища;
- допомога (опікунство) – одержання коштів через відсутність здоров'я, матеріального забезпечення, обслуговування;
- надання необхідної фінансової або інших видів допомоги із-за втрати здоров'я на службі чи внаслідок стихійного лиха з метою відновлення житла, реабілітації та інше.

Разом з фінансуванням соціальної політики держави з бюджетів різного рівня можуть бути реалізовані заходи багатоканального фінансування прямого та непрямого впливу.

Багатоканальними джерелами прямого фінансування, особливо в умовах скорочення

соціальних програм у зв'язку з фінансово-економічною кризою, можуть стати додаткові позабюджетні джерела забезпечення:

- кошти від цільових соціальних фондів;
- позики банків та інших кредиторів;
- доходи від підприємницької діяльності установ соціального захисту населення;
- доходи від цінних паперів;
- надходження, які поступають як плата за соціальні послуги;
- добродійні внески і пожертвування [1].

Багатоканальними джерелами непрямого фінансування є надання законодавчо встановлених пільг (податкових, комунальних, транспортних) за такими напрямками:

- інвесторам, що вкладають кошти в розвиток установ соціального захисту населення;
- власникам, які здають майно в оренду установам соціального захисту населення;
- підприємствам, що реалізують продукцію установ соціального захисту населення;
- окремим категоріям населення, наприклад інвалідам – тарифні пільги на житло, культурні послуги, проживання в гуртожитку; надання пільг з оплати послуг житлово-комунального господарства, медичних послуг для малозабезпечених категорій;
- надання непрямої підтримки;
- сприяння розвитку установ соціального захисту населення, що знаходяться в приватній власності.

Стратегічними ресурсами системи реалізації соціальної політики держави є трудові, капітальні та матеріальні ресурси. В умовах ринку все більшого значення набувають інформаційні та демографічні ресурси.

Заходи інститутів соціального захисту населення мають бути спрямовані на виживання і перемогу у боротьбі з конкурентами та надання гідних послуг. Таким чином в умовах ринкових відносин поняття економічної суті соціальної послуги трактується як специфічний різновид товару, який складається з вартості, що реалізується за вільними цінами як приватний товар, та вартості, оплаченої з бюджету згідно нормативів через державний сектор як суспільне благо.

Переважну роль у фінансуванні соціальної політики повинна відігравати бюджетна система, за рахунок якої все населення має отримувати гарантований державний мінімум соціальних послуг. У грошовому вираженні він може бути на рівні мінімальних поточних витрат, тобто дорівнювати гарантованому обсягу фінансуван-

ня. Видозмінена роль держави полягає в тому, що замість прямого фінансування інститутів реалізації соціальної політики вона надає кошти, необхідні для покриття витрат, конкретним споживачам послуг через соціальні державні трансші [2].

При плануванні розподілу коштів на створення і розвиток інститутів реалізації державної соціальної політики необхідно враховувати:

– розвиток їх інфраструктури, що сприятиме вирішенню соціально-економічних завдань в нових умовах (транспорт, дороги, каналізація, зв'язок та ін.);

– вдосконалення мережі інституцій у великих містах, подолання їх депресивного стану на територіях з екстремальними природними та економічними умовами, відродження таких інституцій у малих містах, створення сучасного обслуговування у сільській місцевості;

– оптимізацію мережі інституцій з врахуванням економічної доцільності (кількості прогнозованих і наявних послуг) [3-4].

Поряд з цим ефективність соціальної політики та збільшення витрат на соціальний захист в окремих країнах мали місце, що призвело до деякого зниження бідності та нерівності доходів. В цілому сучасна європейська модель заснована на справедливості. Вона теоретично передбачає єдність дій держави і громадян, спрямованих на задоволення основних матеріальних потреб усього населення і посилення соціальної згуртованості.

В той же час зростає стурбованість з приводу того, що темпи й масштаби заходів бюджетної компенсації не дозволяють належним чином вирішувати соціальні завдання, створюючи ризики для стійкості системи. Порушено соціальний діалог, який необхідний для досягнення колективних домовленостей. Це привело до мирних і не зовсім мирних демонстрацій та заворушень, бурхливих проявів невдоволення окремих прошарків населення.

Проте практика провокує появу все нових проблем, вирішити які одна теорія не в силах. Потрібне її поєднання із зусиллями фахівців, перехід до сучасної безкризової мережевої інформаційної економіки. Тільки на базі економічного зростання та структурної перебудови у напрямку 6-7 технологічних укладів, при наявності доброї волі суспільства, глобальна економіка зможе виправити соціальний стан абсолютної більшості населення в переважній частині країн світу.

За даними Міжнародної організації праці, у багатьох країнах зменшується членство у профспілках. Проте авторитет останніх залишається високим – частка членів профспілок у розвинених країнах в середньому становить біля 31% зайнятих, а сфера охоплення працюючих колективними договорами досягає 62%.

Матеріальне забезпечення вкрай нерівномірне – 80% населення планети отримують тільки 30% світових багатств, в тому числі 20% найбідніших жителів мають 2% доходів. Водночас, для прикладу, з 1976 по 2007рр. частка доходів 0,1% найбагатших людей у Сполучених Штатах Америки зросла більш ніж у чотири рази – з 2,3% до 12,6%.

Проте у цілому соціальна політика країн ЄС є найважливішим чинником, що зумовлює низьку ступінь диференціації доходів, помітний рівень соціального забезпечення. Особливістю державної політики країн Євросоюзу є активна робота щодо процесів сплати високих податків та соціальних внесків, за рахунок чого відбувається формування соціального бюджету. Найбільш важливим питанням досягнення соціальної справедливості країни-члени ЄС вважають зниження безробіття.

В наш час про соціальну державу досить важко говорити, оскільки багато країн навіть у Європі мають занадто великі боргові зобов'язання і переживають гостру кризу. Післякризова реанімація економіки відбувається далеко не у всіх, в тому числі розвинених, державах. Водночас зменшення боргового навантаження пов'язано із скороченням витрат соціальної держави, а режим економії як спосіб боротьби з кризою в багатьох країнах Європейського Союзу поки що не дав результатів – єврозона перебуває у стан фактичної рецесії.

Західне суспільство вийшло на такий високий рівень багатства, що вірогідність втрати подібного становища викликає у більшості людей цих країн страх і стурбованість [5]. Тому поглиблення кризи соціальної держави може перерости у дестабілізацію умов життя.

У становищі, що склалося, багатьом державам треба орієнтуватися на покращення інвестиційного клімату, підтримувати стабільність банківської системи, приближати хвилю технологічного піднесення.

Потрібно, щоб найбільш розвинені країни відігравали ключову роль у інноваційній діяльності. Вони завжди активно розвивають фундаментальні, а потім прикладні, науки

і в результаті виступають як виробники нових продуктів – результатів технічного процесу. В підсумку на нас чекає різномісний розвиток економік окремих країн світу.

Державам при очікуванні нової хвилі технологічної перебудови потрібно зберегти соціальну орієнтацію і знайти кошти для забезпечення населення при тому, що постійно збільшується кількість пенсіонерів, ростуть боргові зобов'язання, а традиційні джерела доходів вичерпуються.

Виникають нові проблеми соціальної держави, які полягають у тому, що забезпечення матеріального добробуту здійснюється на фоні невіршених ситуацій, пов'язаних з етичними складовими. Ринок праці перетворився на антиринок, де населення, що живе у суспільстві споживання і нібито спирається на закони ринкової економіки, перестає реагувати на ринкові сигнали. Тому на ринку праці у суспільстві споживання потрібні не ринкові правила, а переорієнтація на розвиток всіх.

Щоб креативна діяльність могла бути реалізована у власності, необхідна участь всіх працюючих у прибутку. Від зміни форми попиту і при переході до участі у прибутку посилюється економічне зростання і досягається можливість не тільки збільшення доходів, а й оволодіння власністю.

На основі нарощування людського капіталу покращуються можливості для зростання доходів підприємців, населення і держави, а в результаті підтримка бідного прошарку жителів.

Соціальна держава, вибравши шлях підвищення людського капіталу і його накопичення, отримує реальну можливість виходу з кризи, зменшення нерівності серед людей, що на першому етапі викликано їх природними здібностями, а потім поглиблюється внаслідок недоліків ринкового механізму та провалів держави [6].

Зростаюча за своїм значенням участь держави в організації та фінансуванні інновацій означає, що роль приватного капіталу у забезпеченні конкурентоспроможності скорочується, а суспільства в цілому зростає. Конкурентоспроможність починає прямо залежати від форми організації суспільного життя та системи цінностей, які переважають у суспільстві. Наприклад в Євросоюзі дотримуються підходу, що його основними ресурсами є «...добре навчене, чітко орієнтоване, таке, що легко адаптується, активне населення»[4].

Основні складові впровадження соціальної доктрини в державній політиці Європейського Союзу включають:

- гарантія прав та покращення виробничого середовища, охорона здоров'я та забезпечення безпеки на робочих місцях – документи ЄС фіксують право на інформацію про виробничі ризики, поліпшення умов праці і дозвілля;

- забезпечення зайнятості – один з головних напрямків ЄС, який полягає у створенні нових робочих місць, підтримці малих і середніх підприємств, інвестиціях в розвиток людських ресурсів за допомогою вдосконалення освіти і навчання, отриманні доступності навчання для всіх громадян;

- підтримка юридичних норм, вироблених міжнародними організаціями, що діють у соціальній сфері;

- гарантування основних соціальних прав і свобод, в тому числі на створення профспілок, проведення переговорів з адміністрацією і укладення колективних угод, організацію страйків та отримання об'єктивної інформації з питань забезпечення зайнятості;

- недопущення дискримінації за статево-віковою ознакою з врахуванням особливих інтересів жінок, людей похилого віку, дітей. Зазначенні питання переносяться зі сфери ринку праці на забезпечення рівних можливостей реалізації особистості не тільки у праці, але й у житті в цілому, включаючи надання жінкам можливостей поєднувати кар'єру з материнством, стимулювати їх участь у суспільному житті;

- розділення фінансової відповідальності за роботу суб'єктів господарювання, в тому числі через участь у прибутках, між власниками, управлінцями та робітниками.

Принципи соціальної політики Європейського Союзу є наслідком прийнятої ним доктрини, узгоджуються із загальною інтернаціональною концепцією та підходами до соціально-орієнтованого ринкового господарства [5].

Українське суспільство, в основному декларуючи європейський вибір, для успішного розвитку має створити модель згідно із своїми цінностями, запитами та традиціями. Модель і механізм її реалізації мають діяти для подолання проблем, що наявні та виникнуть в подальшому, і відповідають довгостроковим цілям.

Модель соціальної політики є умовною характеристикою (схемою), в основі якої цілі, завдання, інструменти, форми реалізації, взаємозв'яз-

зок з економічними та політичними чинниками. Її також пов'язують з ідеологією суспільно-економічної формації з ієрархією цінностей [6].

Соціальна модель повинна вдосконалюватися та доповнюватися відповідно до змін, що відбуваються у навколишньому середовищі. Вона спирається на єдині принципи: соціальної справедливості, соціальної безпеки, соціальної єдності, конкурентоспроможної економіки. У кожного із членів ЄС наявна своя особлива модель, але зазначене показує можливість існування єдиної соціальної моделі Європи [3].

Очевидність стандартизації соціального напрямку не викликає особливих сумнівів. Проте виникає застереження чи здатна єдина соціальна політика при глобалізації, але одночасно за умов національних розбіжностей держав-членів, перемогти виклики сучасності з урахуванням, що відставання соціальної інтеграції відбувається внаслідок теж інтеграції, але економічної.

Важливою умовою існування єдиної соціальної моделі є сукупність зусиль інститутів державної влади, а також політичних партій, профспілок, неурядових організацій у всіх державах.

Деякі експерти вважають єдину соціальну модель реальністю. Водночас на сьогодні перед Євросоюзом стоїть більш важливе завдання формування єдиної соціальної стратегії [6].

У працях зарубіжних дослідників майбутнє соціальної моделі показано на прикладі ЄС, а її ефективність визначається рівнем соціального захисту населення. Велике значення має вміння владних структур передбачати кризи, вживати превентивних заходів, пом'якшувати їх наслідки. У такій моделі повинна бути закладена здатність визначати соціальні наслідки глобалізації та рівень відповідальності держав-членів.

Реалізація європейської соціальної моделі доцільна і корисна для України в силу таких чинників:

1. Більшість населення Західної Європи скористалася соціальними здобутками, передбаченими зазначеною моделлю. Вдалося створити численний середній клас, що охоплює дві третини громадян ЄС.

2. У проголошених і закріплених у офіційних документах принципах визначаються процеси, що впливають на еволюцію суспільства. ЄС є показовою ділянкою, де проходять випробування різні типи держав, що працюють в умовах соціально-орієнтованої ринкової економіки.

3. Політичні й культурні традиції держав, які уможливили розробку європейської соціаль-

ної моделі в її сучасному вигляді, забезпечили ефективне функціонування економіки і справедливості у розподілі суспільного багатства.

4. На сьогодні модель залишається взірцем, до якого доцільно прагнути як до ідеї, що втілила у собі традиції та цінності європейської цивілізації і кінцеву мету суспільного добробуту. Водночас вона постійно вдосконалюється адекватно змінам, які відбуваються у суспільстві.

5. Процеси, пов'язані з глобалізацією, зокрема наслідки кризи, призводять до необхідності спільних дій на вищому рівні. Проблема мігрантів вийшла на наднаціональний рівень. Ситуація із зайнятістю, що загострилася, призвела до появи спільної Люксембурзької стратегії зайнятості, у межах якої створюються і реалізуються національні плани. Заходи ЄС передбачають збереження якості життя населення, відновлення ринку праці й цілком відповідають цілям європейської соціальної моделі.

6. Європейська соціальна модель надає особливого значення збалансуванню інтересів індивідуума та суспільства. Саме модель Дж. М. Кейнса і Л. Ерхарда вивела Захід з економічної катастрофи на основі соціального партнерства держави, бізнесу і громадянського суспільства.

7. Високий рівень життя населення став характеристикою «цивільного капіталізму». Це продуманий стратегічний вибір.

Розвиток глобалізації, інтеграційних процесів призвів, з одного боку, до послаблення соціальної складової, проте з іншого – до нових підходів, формування осучаснених принципів регулювання.

Слід відмітити, що ставлення європейців до соціальної моделі неоднозначне і це особливо помітно на фоні кризових явищ у економіці, фінансах, енергетиці, соціальній сфері. Поява такого явища як «евроскептицизм» не випадкова. У ньому проявляються відмінності держав-членів, які мають спільно працювати у межах Європейського Союзу. Практикою цього є те, що об'єднані країни відрізняються за дуже важливими показниками: рівнем і якістю життя, рівнем ВВП на душу населення, національними стратегічними інтересами.

Хоча ЄС всіляко демонструє прагнення укріпити європейську міць і спорідненість при збереженні національної диференційованості та самобутності, нерідко посилення інтенсивності роботи на глобальному рівні розцінюється як можливість втрати національного суверенітету [5].

Формування ринкових відносин в Україні супроводжується реалізацією багатьох завдань, в числі яких створення ефективної податкової системи як однієї з визначальних складових, що дозволяє регулювати розподіл суспільного продукту серед населення з метою недопущення його збіднення.

Наукові дослідження та практика державного регулювання підкреслюють значення податкових важелів у реалізації майже всіх складових соціальної політики. Оподаткування виступає важливим механізмом соціальної інтеграції, а податок – одним із основних засобів управління та економічного регулювання соціальних процесів у сучасному суспільстві [4-6].

Враховуючи результати проведеного аналізу, нами обґрунтовані основні напрямки соціальної політики України в сучасних умовах.

1. Ефективне соціальне страхування. Практика визначила ключові форми соціального страхування: від нещасних випадків, у зв'язку із пологами та доглядом за дитиною, виплати по інвалідності, на випадок втрати роботи, довгострокове пенсійне страхування.

2. Захист зайнятих. Передбачає врегулювання питань нерівності сторін на ринку праці. Визначені дії держави у такій сфері повинні бути орієнтовані на ефективну фінансову підтримку для робітників у випадку нанесення шкоди здоров'ю чи інших випадках. Таким чином держава розробляє законодавчі норми, які забезпечують формування системи угод між робітниками і підприємцями.

3. Політика у сфері виплати заробітної плати, яка реалізується диференційовано. Визначене регулююче втручання відбувається зазвичай у тих випадках, коли рівень професійної підготовки конкретного робітника невисока та його позиції є відносно слабкішими.

4. Заходи на ринку праці. Передбачає можливість держави впливати на існуючий попит і робочу силу. Таким чином вплив на ринок праці відбувається на основі корегування законодавчих норм, які безпосередньо стосуються використання іноземної робочої сили; у контексті сприяння зменшення доступу деяких робітників на ринок праці; інформуванням про зацікавлені структури; фінансуванні системи підвищення кваліфікації робітників враховуючи зміни в національній економіці.

5. Житлова політика. Проводиться на основі надання допомоги робітникам, що орендують відповідне житло. Існує також альтернативний

варіант: заохочення самостійного житлового будівництва.

Ідентифіковані різні негативні тенденції у визначеному напрямку на сучасному етапі функціонування соціальної політики:

- не достатня громадська свідомість населення й несприйняття ним важливості їх ролі у розвитку країни;

- низька якість й недостатність доступних житлово-комунальних, освітніх, медичних й інших послуг соціальної сфери;

- активізація майнового розшарування – винищення середнього класу;

- зростаючі соціальні видатки, що призводить до зменшення економічної активності серед населення.

Для вирішення визначених проблем та активізації ефективних інструментів соціальної політики доцільно:

- розвиток інвестиційної політики для підтримки людського капіталу;

- адаптація інноваційних світових тенденцій, особливо у використанні соціального партнерства;

- встановити та постійно підтримувати соціальну справедливість на основі соціального вирівнювання й податкового регулювання;

- актуалізувати адресність соціального забезпечення й розвитку форм державно-приватного партнерства;

- сприяти підвищенню відповідальності кожної людини щодо забезпечення свого добробуту шляхом впровадження положень економічної свободи й активної участі громадськості. Все вищевикладене сприятиме розвитку моделі соціального ринкового господарства.

Висновки. Сучасна європейська соціальна модель теоретично передбачає єдність дій держави і громадянського суспільства, спрямованих на задоволення основних матеріальних потреб населення і посилення згуртованості. Водночас темпи та масштаби заходів бюджетної компенсації не дозволяють належним чином вирішувати соціальні завдання, створюючи ризики для стійкості системи. Порушено соціальний діалог, необхідний для досягнення колективних домовленостей, що в окремих випадках призвело до проявів невдоволення певних прошарків населення. Для комплексного вирішення соціальних проблем необхідні поєднання зусиль теоретиків і практиків, перехід до безкризової мережевої інформаційної економіки. Тільки на базі економічного зростання та структурної перебудови у напрямку 6-7 технологічних укладів, при наявності доброї

волі суспільства, глобальна економіка зможе виправити соціальний стан абсолютної більшості населення в переважній частині країн світу. Українське суспільство, в основному декларуючи європейський вибір, для успішного розвитку має отримати модель згідно із своїми цінностями, запитами та традиціями. Модель і механізм її реалізації створюються для подолання проблем, що наявні та виникають в подальшому і відповідають довгостроковим цілям. Україна має значну кількість проблем на шляху соціального забезпечення суспільства, але накопичений світовий досвід та врахування власних умов розвитку дозволять віднайти варіант оптимального вирішення задач.

Список використаної літератури:

1. Кузьменко, Р. В. Соціальна політика: основні проблеми періоду глобалізації. Держава та регіони. 2008. № 6. С. 120-123.
2. Державна політика в соціогуманітарній сфері [Текст]: підручник / [авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. К.: НАДУ, 2010. 284 с
3. Михенко, А. Світові моделі соціальної політики: уроки для України URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2013/11/2011-2-31.pdf>.
4. Окладна, М. Г. Соціальна політика Європейського Союзу: становлення і розвиток URL: <http://dbms.institute/files/nd/19.pdf>.
5. Arpita, K. What is Social Exclusion? A Story from the field URL: <http://www.developmentoutlook.org/2014/05/what-is-social-exclusion-story-from.html>.
6. Workers in 7 EU countries worse off today than 8 years ago URL: <https://www.etuc.org/press/workers-7-eu-countries-worse-today-8-years-ago#.WNasBSlv>

Polyakova O., Shestakovska T., Basenko K. Institutional and economic basis of state social policy implementation: domestic realities and international experience

The article substantiates the institutional and economic foundations of the implementation of the state social policy. It was established that labor, capital and material resources are the strategic resources of the state's social policy implementation system. Informational and demographic resources are becoming increasingly important in market conditions. It was determined that the measures of institutions of social protection of the population should be aimed at survival and victory in the fight against competitors and the provision of decent services, accordingly, in the conditions of market relations, the concept of the economic essence of a social service is interpreted as a specific type of product, which consists of a value that is sold at free prices as a private good, and the value paid from the budget according to regulations through the public sector as a public good. The main directions of the social policy of Ukraine in modern conditions are presented: Effective social insurance. Protection of the employed. Policy in the field of salary payment, which is implemented differently. Activities on the labor market. It provides for the state's ability to influence the existing demand and labor force. Housing policy. It is carried out on the basis of assistance. Identified problems (insufficient public awareness of the population and their failure to perceive the importance of their role in the development of the country; low quality and insufficiency of available housing and communal, educational, medical and other social services; activation of property stratification – the destruction of the middle class; growing social expenses, which leads to the reduction of economic activity among the population) and the direction of activation of effective social policy tools (development of investment policy to support human capital; adaptation of innovative global trends, especially in the use of social partnership; establishment and permanent support of social justice based on social equalization and tax regulation; actualization of targeting social security and the development of forms of public-private partnership; promoting the increase of responsibility of each person to ensure his well-being by implementing the provisions of economic freedom and active participation and the public).

Key words: social policy, economic development, regulation, tools, financial support.